

800 berättelser ur Åbo stads historia

1500-TALET, 1600-TALET

FRÅN ANNIKAINEN TILL KARIN HAKOLA

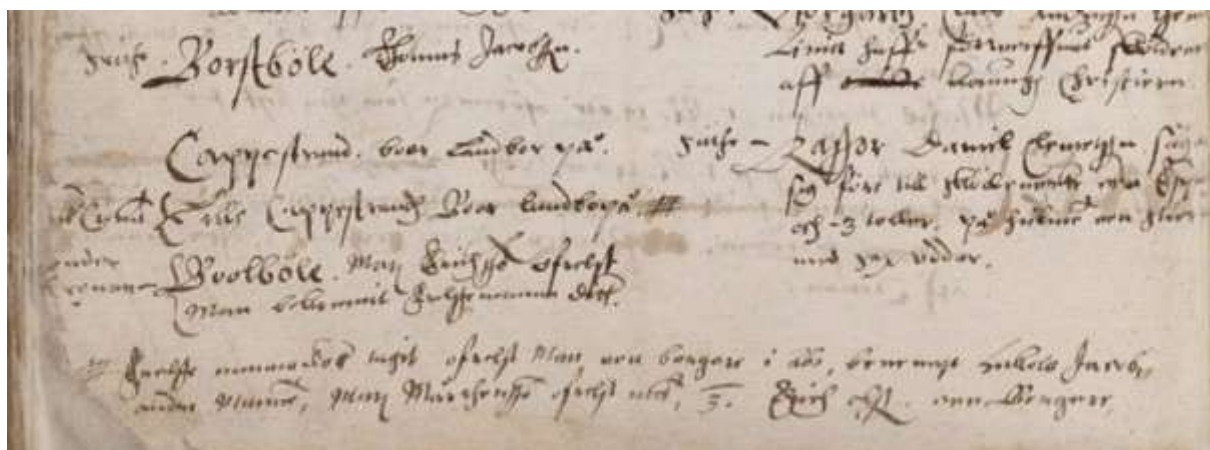
20.02.2026 | EDITOR | LÄMNA EN KOMMENTAR

Det finns en känd ballad där Annikainen från Åbo som gammal kvinna sitter vid en bro och varnar unga flickor för att falla för de tyska köpmännen, som kallades gäster. De vistades ju i staden bara över vintern för att sälja sina varor och seglade hem igen vid första öppet vatten.

Annikainen – eller Anikkainen – hade upplevt just ett sådant svek. Hela vintern försåg hon gästen med mat och dryck i sin kammare. Och sedan övergav gästen henne. Ordet ”gäst” syftar också på en man som inte svurit burskapseden och därför hade rådets tillåtelse att sälja sina varor endast under en viss tid. Om Annikainens gäst hade avlagt den aboensiska eden skulle han ha fått slå sig ned i staden för gott, men som det nu var måste han resa sin väg under hot om böter.

Finnarna var i århundraden kända som besvärjare som kunde råda över väder och vind. När ett skepp råkade i nöd var det bra om det fanns en finne ombord. Också Annikainen hade enligt sången makt över vinden: rasande ställde hon sig på stranden och frammanade en storm som dränkte gästens skepp. ”Kutti kutti kestin kelmi” (Där fick du, din skojar till gäst) sjungs det i en version av balladen.

Var de aboensiska kvinnorna då på samma gång svaga och starka, så som balladen låter förstå? Ett exempel från verkliga livet får belysa frågan, nämligen borgarhustrun Karin Hakola, som styrde ett handelshus och självständigt bedrev handel. Hon föddes på Kapellstrands gård i Pargas i en mindre betydande frälsesläkt med finska rötter. Omkring år 1550 gifte hon sig med Åboköpmannen Jakob Klemetsson Hakola och blev husmor i ett hus som låg vid nuvarande Gamla Stortorget mittemot Brinkalahuset.

Jakob Hakola var köpman, stadsskriver i Åbo, stadsfogde och rådman. Han avled

1590. Enligt tidens sed nämns Karin inte i dokumenten innan hon blev änka, för det var familjens överhuvud, den äkta mannen, som så länge han levde representerade familjen i officiella sammanhang. När Karin blev änka blev hon också familjens överhuvud. De produkter som handelshuset importerade från Tyskland blev avsevärt mångsidigare under Karins tid vid styret. Till nyheterna hörde salt, honung, peppar, tvål, sadlar, svärd, grannlåt och tyger.

I slutet av 1591 gifte Karin sig med Matts Mårtensson, som blev Matts Hakola, rådman och borgmästare. Efter hans död, som inträffade efter 1602, gifte sig Karin år 1606 en tredje gång, nu med Erik Spåra, son till kyrkoherden i Lemo som tillhörde frälseståndet. Han tog namnet Erik Hakola och upphöjdes till rådman och borgmästare.

Handelshuset Hakola var känt som en pålitlig partner i länderna kring Östersjön vilket gjorde det lättare för en okänd man att axla rollen som husets herre. Erik var betydligt yngre än Karin; han var eventuellt född på 1570-talet medan Karin var född senast på 1530-talet. Äktenskapet blev inte långvarigt. Karin begrovs redan 12.7.1609 i Åbo domkyrka mot en för en förmögen borgare lämplig summa. Erik avled först år 1655 och begrovs också i domkyrkan.

Karin visste att hon befann sig i livets afton då hon gifte sig för sista gången. Den unge äkta mannen fick rätt att bruka hennes pengar, men situationen var inte likadan som i balladen om Annikainen. Karin gifte nämligen bort sin dotterdotter med Eriks bror och fick denne att övervaka familjens ekonomi. Med sig i boet hade Erik dessutom haft ett eget handelsfartyg och en framgångsrik handelsverksamhet i Österbotten. Mellan Karins första äktenskap och hennes tredje makes död hann det förflyta drygt hundra år – ett slags rekord, det också!

Veli Pekka Toropainen

Översättning: Brita Löflund

Källor:

Riksarkivet 261, Fogderäkenskaperna, Åbo domkyrkas räkenskaper 1609, s. 23.

Riksarkivet 1672a, Fogderäkenskaperna, Pikis härads markinspektionsurkund från år 1606, 29v.

39 tarinaa 1600-luvun turkulaisnaisista. Turun museokeskuksen julkaisuja 85. Åbo stads museicentral, Åbo 2019.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, SKVR IX1 98. Sääksmäki, Blåfield och Varelius. Ritvalan Helka-virret, 1846. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-046370>